

Kovács András Ferenc

Kavafisz-átiratok

Polükratész, Szamosz türannosz

*„Amaszisz üzeni Polükratésznek: bármennyire is
jólesik hallanom, hogy kedves barátomnak jól megy
sora, nekem a te nagy szerencséd sehogy se tetszik,
mert tudom, hogy az Isten irigy.”*

(Hérodotosz)

*Bármit üzent Amaszisz, Egyiptom fáraója –
örök szerencse védte, kísérte tetteit,
örök szerencse óvta, emelte őt magasba –
kényeztették, szerették a kedves istenek.*

*Szamosznak kényurává emelték őt, a kalmárt –
meghódította Leszboszt, Milétoszt is lebirta,
s legyőzte belső ellenségeit, a lázadó arisztokratákat,
akiket Lakedaimón és Korinthosz támogatott,
s hiába törtek trónusára, mert örök
szerencsefi csakis szerencsefi marad.*

*Amaszisz aggodalma hát alaptalan –
Szamosz alatta tengeri nagyhatalom lett.
Tiszteli, féli, csodálja a várost Iónia partja –
páratlan ékességeit, tömör falát,
a halhatatlan Héra templomát s főképp
hírhedt hajóhadát, frissen vert pénzeit,
gazdagságát s temérdek kincseit ősz Aiakész fiának.*

*Az óriás, számlálhatatlan, dús vagyion
már mind övé, a rettegett, dicső Polükratészé,
ki ritka bölcs, nagylelkű, pompakedvelő –
örök szerencse s messzi istenek kegyeltje ő.*

*Bármit üzent Amaszisz neki, bármit a régi barátja,
mert ma üzent neki végre Oroitész, Lüdia szatrapája:
Jöhet Szardeiszba hozzá, hogy megszemlélje kincseit,
jöjjön Szardeiszba, megmutatja majd neki végre,
s ketten megosztják majd a féltve őrzött kincseket!*

*Indulni kell, az ügy nem tűr halasztást!
Tanácskoztak már Héra papjai,
s a jóslatkérők tegnap visszatértek
Klaroszból is meg Didümából is,
de bármilyen hírt hoztak épp Apollón szent jósdáiból,
sietni kell Szardeiszba, mert időnk lejár,
s a perzsa kincse ránk vár szerencsés pillanatban!*

*Polükratész, Szamosz türannosza,
most távozik pazar kíséretével –
bodros fején aranypánt, bíbor köpenyben elvonul
párás, reggeli fényben az új kikötő felé.
Végigtekint a flottán, a dokkokon s a gáton –
most büszke, most magasztos, szerencsésebb sosem volt,
mint most, mikor Szardeiszba megy Magnészián keresztül.*

*Bár óva intették az összes jóslatok,
és a barátai mind igyekeztek még lebeszélni –
csak elmegy Lüdiába... Pedig még drága lánya is
földültan, térdre borulva, zokogva kérlette,
hogy ne menjen el Oroitészhoz, s rimázkodott,
mert rossz jelenést látott... Álmában látta apját,
aki fenn lebegett ragyogó, delejes levegőben –
Zeusz tisztára mosta, s Héliosz kente be testét.*

*Badarság. Jó jel ez, ne képzelegj, kicsim!
Pont hozzám illő, kedvező előjel.*

*Hiába volt sok intelem, fohászkodás –
hiába, síró lánya sem volt képes visszatartani.
Már fölzállott a díszes Szamainára, egy ötvenevezősre,
s Mükalé hegyfokához hajózott pazar kíséretével.*

*Megérkezővén pedig a Maiandrosz folyónál
fekvő Magnésziába, a médek porfészkében
nem kincsekkel fogadta, csak rögtön elfogatta
a szörnyű kegyetlen Oroitész – s keresztre feszítettette
Polükratészt, Szamosz kevély türannoszáét.*

*Méltatlanul magához s nagyratörő terveihez,
csúfos halállal pusztult el Polükratész –
nagy istenek naiv, elkábitott kegyence.*

*És a keresztre fölfeszített uralkodón
beteljesült az álmom, a lánya látomása,
mert maga Zeusz mosta tisztára záporokkal,*

*ha néha hullva zengett, s tikkasztó napsütésben,
forró olajjal Héliosz maga kente meg őt,
amikor földi kínban verejtékezett a teste.*

*Aztán kiszenvedett, s föl is magasztosult.
Ím, elvégeztetett a tékozló Poliükratész –
amaz égi, örök szerencse hiszékeny, egyszülött fia.*

(1905. december)

Szofista Antiokheiából

*Még Antiokheiában sokszor kérleltem én Tükhét:
segítsen megragadnom földi szerencsém üstökét!*

*Habár gazdag házakhoz voltam ott elég bejáratos –
csak mint szabad magántanár, ki oktatásnak élve fáradoz,*

*míg másnak rangot, állást, vagyont s ruhát (bíborszegélyűt) oszt
a Véletlen... Bejártam inkább Bübloszt meg Bérütoszt.*

*Sehol se volt jobb sorsom, s tengődve kértem még Tükhét,
hogy végre színről színre lássam őt, a városoknak égi védnökét,*

*s fordítsa jobbra életem, ha másnak annyi jót oszt!
Épp azévben lett király Szíriában Antiokhosz –*

*én meg földönfutó, vándorszofista, ki nem ér egy fél fügét,
s szídtam magamban (folyton változó) szeszélyéért Tükhét...*

*Börtönt türtem Szidónban, s koldultam már Gázában –
némult mellékszereplő a végzet színházában.*

*De Alexandriában sem leltem én a szebb jövőt ígért Tükhét,
ki többeket magasba emelt tengernyi vétkükért,*

*s engem vakká, beteggé tett, mert akire csak ránéz –
vakká lesz. Egyiptomba betört Antiokhosz Epiphanész.*

*A hír éppen Tükhé új templománál ért el engem –
vak koldust, a küszöbön... Tán a világ értelmetlen.*

(1909. április)

Hekatombaión havában

*Itt fekszik Iónathész, Anilaiosz fia,
ki legszebb volt az ifjak körében Iudaiában,
költői versenyekben s az öttusában első.
Kiváló volt, arányos, csodás atlétatermet –
nem érintheti többé, mert őt is elragadta
a járvány, mely tömeggel tarolt itt Iudaiában,
Hekatombaión havában.*

*(Hazugság s féligazság,
mint bármely sírfelirat! Másként fogalmazom meg.)*

*Itt fekszik Iónathész, ki szép és jó volt a földön.
Barátom volt, szerelmem, s elpusztult Iudaiában,
hisz Anilaiosz fia – fél héber, fél arámi –
dehát csak egy zsidó volt ő is, miképp a többi.
Őt is, miképp a többit, megölték Iudaiában,
amikor Epimanész, a gyűlölködő isten,
a mániákus örült, gyilkoltatott zsidókat,
s rabolt, őrvöngve tombolt Hekatombaión havában.*

(1910. október 25.)

Makedón politikák

*Most végre megnyugodhatunk... Habár fölháborító,
hogy áthajózik hozzánk Müsziából,
csak úgy átruccan Adramütteionból
hozzánk egy senkiházi, egy felelőtlen fráter,
ki nálunk máris ősi Antigonidának,
épp Perszeusz király sorsüldözött fiának
adja ki magát, s obskírus személyét
nyilvánosan Philipposznak neveztetni –
s az alja népek persze rögtön elhiszik
reménykedőn, hisz Róma ellen szít a fickó lázadást,
s rokonszenves, hisz Róma ellen ő a felkelés vezére,
hisz ő a Püdnánál leverte és Latiumba hurcolt Perszeusz
fia, kit Pellában megkoronáznak: ő a bukott uralkodó
igaz leszámazottja, ő (a hamis Philipposz!)
az új, független makedón királyság letéteményese,
ő a sanyargó köznép megváltója a hont elözönlő rómaiaktól
az újra önálló Makedónia trónján!*

Milyen fölháborító, hogy megtörténhetik még
ilyen tömegcsalás, pimasz közámítás... Pedig
kezdetben volt is egy-két valóban fényes győzelem!
Később csak kár, csak veszteség, sok vér, fölösleges vér,
csak hasztalan csaták, vak hősködés, fölégetett vidékek
vad szenvedése – s egyre forróbb zűrzavar
földült hazában, harcmezőn, szívekben és fejekben!
S mindez csupán egy hiú álomért, egy semmi ál-Philipposzért,
akit sok élet árán, hellén vendégsereggel,
Pergamontól segítve legvégül úgyis tönkrevet, legyőzött,
s elfoghatott a praetor, Caecilius Metellus.

Hát nem fölháborító, hogy ez megeshetik ma?
Mármint csak az, hogy egy hazug ily vakmerésre képes,
mint ez az esztelen ál-Philipposz,
ki Adramütteionban titkon neveltetett fel,
mint holmi mesterember, a messzi Müsziaiban,
hogy Róma meg se sejtse – Antigonidák sarja
a tisztílú kalandor, a széles vállú tőkfej,
ki színleg kézműves volt, noha színleg volt csaló is,
s Rómának jól befűtött! (Tulajdonképpen fűjtatós kovács volt,
és Andriszkosznak hívták a hőst, a hamis Philipposzt.)

Bizony, fölháborító ürügy... (Habár a fölsőbb
makedón vezetői körökben mindvégig nyílt titok maradt,
hogy tényleg Perszeusznak fattya volt, s királyi vér valóban
a bőszt futóbolond, a máskülönben bátor ál-Philipposz.)

Nyugodjunk hát meg ebben, bármily fölháborító,
de megnyugodhatunk már, mert Makedónia nem fog
független lenni többé, mert Makedónia nem tud
Rómától elszakadni, mert Makedónia nem szabad
Rómával szembeszálljon, mert most lett végleg (vagy legalábbis
egyelőre) Róma provinciája. A lázadó csaló pedig kis senki volt:
Andriszkosz névre hallgatott, s csak egy közönséges kovács volt.

1913. augusztus

Vaksors

*„...valami bűnökkel megrakott nőszemély,
a fúriák szolgálója, a démonok cselédje”
(Nikétasz Khoniatész)*

*Istentelen keresztesek, szaracénszívű frankok, gaz latinok
fosztogatnak. Gyűlöletre, gyalázatra folyton akad valami ok –
tobzódó bitangok, címeres rablók dűlnak, tetéznek rémtetteket.
Dölyfös indulatukra, könyörtelen, becstelen és rettegett*

*bűneikre szavakat sem talál, menekül Nikétasz Khoniatész,
mert olyan esztelen, kiszámíthatatlan, kártékony a vész –*

*a fürtelem s a mocskolt vérözön a város utcáin átfolyik
dühöngőn... (Tán a füstben az Úr se lát Konstantinápolyig.)*

*Égnek a házsorok és paloták, fölgyújtották a császári tékát –
a görög gyűjteményeket, az antik könyvtárak maradékát.*

*Elégnek katalógusok, másolatok, ritka kéziratok –
a műveken s a lelkeken beteljesülnek a régi átkok.*

*Minden kincset elragadnak aranyéhes frankok, csaló latinok.
Minden szépet megfertőznek – szent ereklyék, szüzek, ikonok*

*vettetnek a szemétdombra, s a mártírok szétszórt csontjait
perovátákba hányják a pokoli Antikrisztus előfutárai.*

*Templomokban osztozkodnak, oltárt, szentélyt beszennyeznek,
veszekednek a zsákmányon az ocsmány zsoldosseregek –*

*a Hagia Szophiában egy néember, torkos, babilóni szajha,
a pátriárka trónszékébe ülven most kezd szaggatott dalba,*

*majd táncol a latroknak, s amíg sok tolvaj senki dőzsöl,
az élöket betemető s a holtakat kihantoló időből,*

*a gyilkos dáridóból fölmagaslik a sárba ledöndülő
szentek között a Sátán, a sötételméjű Vaksors: Dandolo.*

(1921. május)